

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

6 ŞUBAT 2023 DEPREMLERİNİN VELİLERİN GÖZÜYLE ÖĞRENCİ EĞİTİM SÜREÇLERİNE ETKİSİ*

Süleyman DOĞAN¹

Prof.Dr.

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

E-posta: sudogan@yildiz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-1825-2583

Aysel ASLANBOĞA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: ayselaslanboga@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-0624-3712

Şeyma KARABAĞ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: seymakarabag39@gmail.com

ORCID ID: 0009-0000-9012-9382

Öz

Bu çalışmanın amacı, depremin öğrencilerin eğitim sürecine olan etkilerini velilerin gözüyle incelemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 6 Şubat 2023 depremlerini yaşayan ilkökul, ortaokul ve lise öğrenci velisi 10 kişiden oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' kullanılmıştır. Araştırmada

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ **Sorumlu Yazar:** sudogan@yildiz.edu.tr

Atf (APA): Doğan, S., Aslanboğa, A. & Karabağ, Ş., (2024), 6 Şubat 2023 Depremlerinin Velilerin Gözüyle Öğrenci Eğitim Süreçlerine Etkisi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 16 (2): 137-152.

elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda 4 temaya ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen temalar; Deprem'in Psikolojik Etkileri, Öğrencilerin Okula Uyum Süreci, Öğrencilerin Okula Uyum Sürecini Etkileyen Etkenler, Velilerin Öğrencilerin Eğitime Katılımı Noktasındaki Önerileri. Deprem'in öğrenciler üzerinde korku, tedirginlik, depremde kaybettikleri öğretmen ve arkadaşlarına özlem, depremi hatırlatan durum ve okuldan kaçma hissi oluşturduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları deprem yaşantısının öğrencilerin eğitim sürecini etkilediğini, öğrencilerin eğitime uyum süreci okul-öğretmen-veli iş birliğiyle sağlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Öğrenciler, Eğitim, Veli

Alan Tanımı: Eğitim Bilimleri

AFTER THE 6 FEBRUARY 2023 EARTHQUAKE, THE EFFECT ON STUDENT EDUCATION PROCESSES FROM THE PERSPECTIVE OF PARENTS

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of the earthquake on the educational process of students from the perspective of parents. Phenomenology (phenomenology) model, one of the qualitative research methods, was used in this study. The participants of the study consisted of 10 parents of primary, secondary and high school students who experienced the earthquakes of 6 February 2023. 'Personal Information Form' and 'Semi-structured Interview Form' were used as data collection tools in the study. The data obtained in the study were analysed by content analysis. As a result of in-depth interviews with the participants, 4 themes were reached. The themes obtained as a result of the research; Psychological Effects of the Earthquake, Students' Adaptation Process to School, Factors Affecting Students' Adaptation Process to School, Parents' Suggestions on Students' Participation in Education. It was determined that the earthquake caused fear, uneasiness, longing for the teachers and friends they lost in the earthquake, the situation reminding the earthquake and the feeling of escaping from school. The results of the research showed that the earthquake experience affected the educational process of the students, and the adaptation process of the students to education was provided by school-teacher-parent cooperation.

Key Words: *Earthquake, Students, Education, Parents*

JEL Codes: *I00, I02*

1.GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesi olan 7.7 büyüklüğündeki deprem Gaziantep, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya, Adıyaman, Elazığ, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adana olmak üzere 11 ili etkilemiştir (AFAD, 2023). Doğal afetler içinde etkilediği kişi sayısı bakımından ülkemizde ve dünyada ilk sırada olan deprem felaketi, farklı doğal afetlere de yol açabilmekte; can kaybına, yaralanmalara, yapısal, ekonomik, toplumsal ve psikolojik sorunlara neden olmaktadır (Altun, 2018). Depremi etkilerini; bireylerin can güvenliklerini tehdit eden ve yaşam standartlarını olumsuz etkileyen, çocuk ve ergenlerde ciddi fiziksel, duygusal ve psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Kalyoncu, 2003). Engellenmesi mümkün olmayan depremlere hazırlıklı olmak depremin olumsuz etkilerine karşı yetişkinlere göre daha hassas olan çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması için oldukça önemlidir (Yıldırım, 2022). Aynı felaketi yaşamış çocuk ve ergenler bu felaketten farklı düzeylerde etkilenmekte ve farklı tepkiler verebilmektedir. Çocuk ve ergenlerin depremden etkilenme düzeylerini ve depreme olan tepkilerini etkileyen bazı faktörler vardır. İlk olarak ailenin tepkisi çocukların deprem tepkileri üzerinde önemli bir etkidir. Ailenin yoğun korku ve kaygı yaşaması çocuk deprem anını yaşamamış olsa da olumsuz tepki geliştirmesine neden olabilmektedir (Yıldırım, 2022).

Büyük depremler sadece yeryüzünü sarsmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapıyı, kurumları ve insanları da derinden etkiler. Bunlar büyük çaplı can ve mal kaybına neden olmanın yanı sıra altyapıya da zarar verirler. İş yerlerini ve evlerini kaybeden insanlar genellikle başka yerlere göç etmek zorunda kalır. Çoğu zaman, beklenmedik bir anda gelir ve insanların alışkın olduğu kuralları işlemez hale getirir, sistemleri krize sürükler. Deprem sonrası, risk, belirsizlik ve toplumsal hoşnutsuzluk artar; korku, kaygı ve tükenmişlik yaşamın bir parçası haline gelir. Kaygı ve depresyon belirtileri yaygınlaşır; geniş bir kitle Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ile karşı karşıya kalır (Tang, Deng, Glik, Dong ve Zhang, 2017).

Akademik literatür deprem sonrasında hayatta kalanların ilk desteği yakınlarından aldığı ve komşuluk dayanışmasının güçlendiğini ortaya koymaktadır (Bonanno,

Brewin, Kaniasty ve Greca, 2010). Yaşanan 6 Şubat depremleri büyük bir şok ve korku yaratmış, bölge insanını derinden etkilemiştir. Depremzedeler, evlerini ve sevdiklerini kaybetmenin üzüntüsünü yaşarken; aynı zamanda yaşam koşullarının da zorluğuyla mücadele etmektedirler. Deprem sonrasında hem depremi yaşayanlar arasında hem de Türkiye genelinde büyük bir dayanışma ortaya çıkmıştır. Ancak özellikle ilk birkaç gün küçük de olsa anti-sosyal davranışlar da gözlenmiş ve kısa sürede kontrol altına alınmıştır. Afet sonrasında koordinasyon sorunu en çok dile getirilen konu olmuştur. Depremzedelere yönelik hizmetlerin hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi, insanların hayatlarını yeniden inşa etmelerine ve geleceğe umutlu bakmalarına yardımcı olacaktır. Alanda çalışan görevliler ile sivil toplum örgütleri arasında etkili iletişimin geliştirilmesi önem taşımaktadır (Bozkurt, 2023).

Akademik araştırmalar, afetlerin olumsuz etkileri açısından en fazla risk altındaki grupların başında çocukların geldiğini ifade etmektedir (Bozkurt, 2023). Çünkü çocuklar fiziksel ve psikolojik olarak yetişkinlere göre daha savunmasızdırlar ve özel ihtiyaçları vardır. Çocukluk döneminde yaşanması çok normal olmayan afet deneyimleri çocuklarda çeşitli şekillerde fiziksel ve ruhsal bozuklukların oluşmasına sebep olabilmektedir. (Gürbüz ve Koyuncu, 2023) Ayrıca çocuklar, eğitimlerinin aksaması dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çok sayıda savunmasızlığa maruz kalırlar (Aydoğdu ve Fofana, 2023). Çocukların eğitimlerinin aksaması, veliler için depremin ortaya çıkardığı zorluklardan biri olmuştur. Veysel Bozkurt'un Depremin Toplumsal Boyutu makalesinde alanda yaptığı görüşmelerde, ebeveynler bir taraftan kendi yaralarını sarmaya çalışırken diğer taraftan çocuklarının eğitimlerinin aksamasına üzüldüklerini ve çocuklarının masraflarını nasıl karşılayacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir (Bozkurt, 2023).

Deprem, sadece sarsıntıdan birebir etkilenen ve kayıplar yaşayan bireyleri değil, depremden etkilenen bireylerin yakınları ile dışarıdan medya ve iletişim araçları aracılığıyla haberdar olan, afet ve yardım gönüllüsü olarak görev yapan bireyleri de dolaylı olarak etkisi altına alabilmektedir (Işıklı ve Tüzün, 2017). Literatürdeki çalışmalar yardım çalışanlarının da başta travmatik stres olmak üzere çeşitli psikolojik sorunlar yaşadıklarına dikkat çekmektedir (Arasan Özbay,2015). Çocuklarla temas eden yardım çalışanlarının ve gönüllülerin; çocukların gelişimsel özelliklerine uygun davranışları, çocukla kurulacak uygun iletişim ve müdahale yollarını bilmesi ve hem çocuğa hem de aileye yönelik çalışması gerekmektedir. Çocukla çalışırken güvenliğin tesisi ilk adımda çok

değerlidir, çocuğun yanında kimlerin olduğunun takip edilmesi ve çocukla nasıl temas edileceği bilgisinin çocukla muhatap olan hemen herkese verilmesi uygun olacaktır (Bıçakçı ve Ergüney Okumuş, 2023).

2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Deprem gibi aniden gelişen bir felaketi anlamlandırmada güçlük çeken çocukların depremden yetişkinlere göre daha çok etkilendikleri; depremden sonra korku tepkileri, uyku bozukluğu, somatik yakınmalar, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon gibi duygusal ve ruhsal sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir (Yıldırım, 2022). Bu araştırmada elde edilecek verilerin öğrenci, veli, öğretmen ve meslek uzmanlarına depremin eğitim sürecine olan etkileriyle başa çıkmada önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmanın alanda yapılacak diğer çalışmalara kapı aralamak noktasında da yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Bu önem çerçevesinde araştırmanın temel problem cümlesi ‘Depremi öğrencilerin eğitim süreci üzerindeki etkileri nelerdir?’ şeklinde belirlenmiştir. Araştırmada yanıtı aranacak diğer alt problemler şu şekildedir:

1. Depremden sonra çocuğunuzun eğitime devamı ve aktif katılımı noktasında zorluklarla karşılaştınız mı? karşılaştığınız zorluklardan bahsedebilir misiniz?
2. Depremden sonra çocuğunuzun yeni başladığı okulunda gözlemlendiğiniz kadarıyla uyum süreci nasıldı? (Sınıf arkadaşları, öğretmeni vs.) Yaşadığı negatif ve pozitif olaylardan bahsedebilir misiniz?
3. Veli-öğrenci-öğretmen ilişkiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? Özellikle eğitime katılım noktasında öğretmen, okul aile Birliği, okul yönetimi ve veliler arasındaki etkileşim nasıldı?
4. Depremde öğrencilerin eğitime katılımı noktasında sizce ne tür çalışmalar yapılmalı önerilerinizi bizimle paylaşır mısınız?

3.ÇALIŞMA GRUBU

Çalışmada depremin öğrencilerin eğitim sürecine etkilerini derinlemesine kavramak için nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Fenomenoloji bireylerce deneyimlenen bir fenomenin derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır (Creswell, 2013). Fenomenolojik araştırmada örneklem seçim stratejileri oldukça dar bir aralıktadır. Bütün katılımcıların

çalışılan fenomene yönelik deneyimlerinin olması şarttır (Creswell, 2013: 155). Bu sebeple çalışmaya katılım yapan veliler kartopu örneklem tekniği kullanılarak araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırmanın evrenini Adana, Hatay, Gaziantep ve Kahramanmaraş illerinde depremde etkilenerek Ankara, İstanbul'a göç eden öğrenci velileri ve deprem bölgesinde yaşamaya devam eden iki öğrenci velisi oluşturmaktadır. Örnekleme ise 2022- 2023 eğitim öğretim döneminde ilkokul, orta okul, lise kademesinde eğitim gören öğrencilerden 10 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan veliler 33-50 yaş aralığındadır; katılımcılardan yedisi kadın üçü erkektir.

4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada veriler görüşme tekniği kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin ve alanında uzman bir psikoloğun görüşlerine başvurulmuştur. Formda, depremedelerin hassasiyetleri gözetilerek oluşturulan açık uçlu dört soru bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu velilere WhatsApp uygulaması üzerinden ulaştırılmıştır. Veliler soruları yazılı bir şekilde araştırmacılara ulaştırmıştır. Verilerin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, güvenilirliği sağlamak için velilerden katılımcı onay formu alınarak veriler kayda alınmıştır.

5. BULGULAR

Deprem felaketi sonrası dört farklı deprem ilinden velilerle yapmış olduğumuz mülakatlar sonucunda ortak temalar oluşturulabilmektedir. Bu temaları dört başlık altında tasnif edebiliriz:

A-) Psikolojik Etmenler

Veli görüşmeleri analizi neticesinde ilk olarak depremin oluşturduğu psikolojik problemleri açıklayan görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşler 'psikolojik etmenler' teması altında birleştirilmiştir. Çocuklarda afet sonrasında korku, kaygı, çabuk öfkelenme, duygusal tepkilerde azalma, kendini güvende hissetmeme, uykusuzluk, korkulu rüyalar görme (...) gibi tepkiler görülebilir (Sönmez, 2022). Bu temada veliler öğrencilerin 'korku, endişe, kaygı' gibi psikolojik durumları yaşadıklarını/vurguladıklarını belirtmişlerdir. Bu hususta üç veli şu ifadeleri kullanmıştır:

Z. Y.: *“Okuldaki öğrenciler depremzede öğrencileri dışlıyorlardı. İki ay sonra birbirlerine alıştılar. Çocuklarımızı siz mültecisiniz diyerek dışlıyorlardı. Çocuklarımızı siz mültecisiniz okulumuzdan gidin şeklinde söylemlerle karşılaştılar. Depremi yaşadığımız için bizde de korku ve endişe vardı. Depremden sonraki bir aylık süreçte bizim de psikolojimiz bozulmuştu.”*

H. Ü. Y.: *“Depremden sonra uzun bir süre eğitime ara vermek zorunda kaldık. Hala devam eden şiddetli ve sık yaşanan artçılar nedeniyle. Çocuklarımız yaşamış oldukları korku, tedirginlik ve imkansızlıklar doğrultusunda kendilerini psikolojik olarak hazır hissetmediler.”*

A. S'nin velisi veli ismini belirtmek istememiş: *“Depremdeki o korkudan dolayı okulun içine girmeye korkuyor.”*

Arkadaşlarının, öğretmenlerinin hayatını kaybetmesi öğrenciler üzerinde zorluk/üzüntü yarattığı veliler tarafından vurgulanmıştır. Yine okullarının yıkılmış olması da öğrencilerin eğitime adaptasyonu noktasında sıkıntı doğurmuştur. Okul çağındaki çocuklar gerçekleşen olayların farkındadırlar ve olaylara daha gerçekçi yaklaşabilirler. Bu dönemde akran birlikteliği, arkadaş kavramı çok önemlidir ve arkadaşını kaybetmek veya ait olduğu ortamdan uzaklaşmak depresyona kadar gidebilecek psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Gürbüz ve Koyuncu, 2023: 380).

Veliler öğrencilerin yaşadıklarını şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Ş. D.: *“Zorluklarla karşılaştık çünkü evimiz yıkıldı ve bir düzenimiz kalmamıştı ve konteyner çıktı ve oraya alışma sürecimiz oldu sonrasında ise zaten oğlum arkadaşlarını kaybetti ve okuduğu okul yıkıldı, zor bir süreçten geçti. Neyse ki şu an okuduğu okulda birkaç arkadaşı vardı ve biraz daha iyi oldu.”*

H. Ç.: *“Deprem sonrasında eğitimle ilgili zorluklar yaşadık tabii ki ama o esnada ve sonrasında önceliğimiz canımızı kurtarmak ve güvende olmaktı. Sağ kurtulduk ama 60.000 üzeri insan kaybettik ve felaket nedeniyle birçok şey göz ardı edildi. Herkes gibi canımızı kurtardık bir yandan şanslıydık kurtulduk ama bu esnada eğitim okulumuza yetmedi tabii ki sonra*

bulduğumuz ilçede Gaziantep'in İslâhiye ilçesi günlerce can pazarı yaşandı adeta bir kıyamet gibiydi...Benim çocuğum devlet okulunda okuyordu. Halkın destekleriyle ayakta kalmaya çalıştık. Eğitime gelince çocukların eğitimini durduruldu. Bu felaket dönemi bitmeden kapatılmaya çalışıldı. Hangi bir zorluğu anlatayım bilemiyorum... 13 Mart'ta okul bahçelerine kurulan çadırlarda eğitim başlattılar ama öğrenci yoktu, öğretmenler yoktu çünkü bir kısmı hayatını kaybetmişti; bir kısmı ilçeden gitti, kalanlar da psikolojik olarak yaşananlardan etkilendiği için başlamakta oldukça zorlandı."

Ş. B.: *"Eski okulu ve öğretmenini istemesi dışında bir sıkıntı yaşamadık ama sürekli eski okul ortamına olan özlemi önümüze çıktı... Özel ilgi gösterilmesi aslında bu süreçte çok faydalı oldu ama onları ortamdaki ayırtırmak arkadaşlarından farklı muameleye tabi tutmak bir süre sonra çocuklarda negatif etki yaptı."*

B-) Öğretmen, öğrenci ve okul aile birliğinin öğrencinin okula uyum sürecindeki tutumları

Velilere sorulan sorular sonucunda öğrencilerin okula uyum sürecinde öğretmen, öğrenci ve okul aile birliği iş birliğinin önemi ortaya çıkmıştır. Bahsi geçen üç etmen öğrencilerin eğitime uyumunu kolaylaştırmıştır. Veliler, depremden sonra yerleştikleri şehirlerde okula başlayan öğrencilerinin öğretmen ve arkadaşları konusunda sıkıntı çekmediklerini belirtmişlerdir:

Z. Y.: *"Öğretmenler de hiç sıkıntı olmadı öğretmenler çok iyidi."*

N. B.: *"Öğretmenlerimizden çok memnunum sürekli irtibat halindeyiz."*

Z. B.: *"Öğretmenlerimizin fazlasıyla ilgili olduğunu düşünüyorum."*

Ş. B.: *"Yeni başladığı okulda öğretmeni ve arkadaşlarının desteğini hatta sınıftaki velilerin desteğini de fazlasıyla hissettik. Herhangi negatif bir durumla karşılaşmadık."*

Ş. D.: *"Yeni başladığı okulda arkadaşları var ve onlarla iyi anlaşıyor. Öğretmenler konusunda ise bir sıkıntısı yok."*

Deprem bölgesinde yaşamaya devam eden öğrencilerin eğitim sürecinin, başka şehirlerde eğitime başlayan öğrencilere nazaran daha zorlu geçtiği ortaya çıkmıştır. Deprem bölgesinde yaşayan iki öğrenci velisi yaşadıkları zorluklar hakkında şunları söylemişlerdir:

H. Ç.: “Okul aile birliği okul idaresi görüşmeler yapamadık çünkü bazıları ağır yaralıydı, bazıları ölmüştü, bazıları da mücadele vermeye çalıştığı için açıkçası bizim İslâhiye’de eğitimi düşünecek bir an olmadı. Bizim öğretmenimiz deprem sonrası memleketi olan Ankara’ya gitti. Okul açılacağı zaman geldi fakat isteyerek değildi tabii ki çocuklar eğitimden kalmayın diye güya dışarıdan gönüllü öğretmenler geldi fakat her çocuğun psikolojisi bu süreçte farklıydı kimi konuşamadığı kimi hafif sarsıntılar altında kaldı evini kaybetmiş olanlar ev ve ortamı özlemiyle ailesini kaybedenler anne baba kardeş özlemiyle ne kadar eğitim düşünebilir.”

H. Ü. Y.: “Veli olarak her zaman okul idaresi ve öğretmenler ile iletişim kuruyorum. Aynı zamanda okul aile birliğinde görev almaktayım. Depremden dolayı maalesef öğrencilerin devam zorunluluğu olmamasının eğitimde aksaklıkları getirdiğine inanıyorum. Öğrencilerin derslere katılımları düşmüştür.”

C-) Eğitime Uyum Süreci

Yaptığımız görüşmeler sonrasında öğrencilerden bir kısmı eğitime uyum sürecini öğretmen ve arkadaşları sayesinde daha rahat geçirmiştir. Veliler, öğretmenlerle sürekli iletişim halinde olmaları sebebiyle sürecin kolaylaştığını ifade etmişlerdir.

Ş. D.: “Yeni başladığı okulda arkadaşları vardı ve onlarla iyi anlaşıyordu. Öğretmenler konusunda ise bir sıkıntısı yok. Uyum sorunu oldu tabi ama atlattık şu anda hiçbir sıkıntımız yok. Görevlerini gerçekleştiriyor öğretmenlerimiz teşekkür ediyorum.”

Ş. B.: “Yeni başladığı okulda öğretmeni ve arkadaşlarının desteğini hatta sınıftaki velilerin desteğini de fazlasıyla hissettik. Herhangi negatif bir şeyle karşılaşmadık. Öğretmenlerle sürekli iletişim halinde kaldık. Bizi sürekli süreç hakkında hem sınıf öğretmeni hem rehber öğretmenimiz bilgilendirdi.”

A. S.'nin velisi veli ismini belirtmek istememiş: *“Okulu değişmedi öğrencinin eğitime uyum süreci iyiydi, öğretmenlerine ve arkadaşlarına karşı bir sorun görmedim.”*

Okul çocukları ve ergenlerde günlük aktivitelere karşı ilgi kaybı, öfkeli davranışlar, okula gitmek istememe, okul başarısında düşme, akran ilişkilerinde bozulma görülebilir. (Sönmez, 2022) Eğitime uyum problemi yaşayan öğrenci velileri çocukların öğretmenlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir; fakat öğrencilerin psikolojileri sebebiyle sıkıntı yaşadıklarını ifade etmiştir:

H. Ç.: *“Deprem sonrası çocuğum okula başladığında olumlu olumsuz birçok şeyle tabii ki karşılaştı. Bu durum herkes için farklıdır mesela bizim öğretmenimiz deprem sonrası memleketi olan Ankara'ya gitti. Okul açılacağı zaman geldi fakat isteyerek değildi tabii ki. Çocuklar eğitimden kalmasın diye dışarıdan gönüllü öğretmenler geldi fakat her çocuğun psikolojisi bu süreçte farklıydı kimi konuşamıyordu kimi hafif sarsıntılar altında kalmıştı. Evini kaybetmiş olanlar ev ortamı özlemiyle ailesini kaybedenler ise anne baba özlemiyle ne kadar eğitim düşünebilir...Mesela benim çocuğum biz evimizi kaybettiğimiz için sürekli evimize özlüyorum diyordu. Birçok çocuk eğitim görmeye hazır değilken eğitim başlatıldı. Sırf dönemi kapatmak için gelen görevli insanlar yardımcı olmak istiyorlardı. Akliselim insanlar anormal ilişkiler kurmaz. Çok olumlu şeyler yaşamadık açıkçası. Ben ve ailem şahsen çok iyi zamanlar geçirmiyoruz ama hayat devam ediyor diye üç kelime acı bir cümlenin gölgesinde yaşıyoruz.”*

N. B.: *“Orta okulda okuyan oğlumun okula gitme isteğinde azalma var sorumluluklarını yerine getirmek istemiyor. Aşırı agresif tavırları var. Arkadaş kaybı yaşadılar ve yararlı arkadaşları var bu durum onun için çok zor. Öğretmenlerimizden çok memnunum sürekli irtibat halindeyiz.”*

D-) Velilerin Öğrencilerin Eğitime Katılımı Noktasında Önerileri

Velilerin öğrencilerin eğitime katılımı noktasındaki önerilerini fiziki ve psikolojik olmak üzere iki başlık altında toplayabiliriz:

Fiziki öneriler

Fiziki önerileri yıkılan okul binalarının onarımı, öğrencilere servis hizmetinin sağlanması, eğitimde telafi yapılması şeklinde sıralanabilir.

Z. Y.: *“Eğitim de geri kaldılar bunun telafisini isterim.”*

H. Ü. Y.: *“Öncelikle deprem bölgelerinde şartların iyileştirilmesi gerektiği düşünüyorum. Yıkık virane bir şehirde fiziksel şartların yetişkin, çocuk ve gençleri olumsuz etkilediğini görmekteyiz. Bu sorunların giderilmesi için ciddi çalışmalar yapılması gerekmektedir.”*

D. K.: *“En önemli konu servis ondan sonra da maddi destek sağlanması; burs, etüt veya kurslar şeklinde.”*

Psikolojik öneriler

Yapılan görüşmelerde veliler çocukları için psiko-sosyal desteğin önemi vurgulamışlardır. Toplumsal dayanıklılığın artırılmasında güçlü sosyal bağlar son derece önemlidir. Bu amaçla psikolojik ve toplumsal destek güçlendirilmedir (Bozkurt, 2023).

N. B.: *“Öncelikle çocuklar psiko-sosyal destek verilmesini rica ediyorum. Bu süreçte arkadaş kaybı yaşadılar ve yaralı arkadaşları var. Bu durum onlar için çok zor ve bizim çocuklar için kaliteli oyun alanları olmasının temenni ediyorum ilgi ve Alakanız için teşekkür ederim.”*

F. Ş.: *“Çocukların okulu sevmeleri için birkaç etkinlik yapılmalı benim fikrimce. Örneğin; toplu bir gezi iyi olurdu çünkü çocuklar daha depremin etkisindedir.”*

Z. B.: *“Aileler için birinci öncelik barınma ihtiyacının sağlanması ayrıca ulaşım çok önemli birçok okul hasarlı bu okulların tekrardan güvenli bir şekilde yapılması lazım ve okullarda çocuklara psiko-sosyal destek verilmeli. İlginiz için teşekkür ederim.”*

Ş. D.: *“Birkaç ay uzak kaldılar eğitimden ve sonrasında ise farklı bir okula başladılar. Eğitime biraz zor oldu. Bu süreci arkadaşları ve*

öğretmenleri sayesinde atlattık. Yapılması gerekenler ise güzel bir eğitim onları sıkacak kadar değil, bu felaketi biraz unutturmak için okul içi eğlenceler veya geziler gerçekleştirilmesi gerekmektedir.”

A. E.: *“Aradan geçen sürede öğrencilere geçmiş konulara yönelik hızlandırılmış bir süreç yürütülebilir. Çocukların psikolojisi açısından rehberlik derslerinin üzerine düşünülmesi ve sıklaştırılması çok faydalı olabilir.”*

H. Ç.: *“Deprem bölgelerinde eğitimine devam edebilmesi önce anne babaların hayatta kalan sonra çocuklarının psikolojik olarak kesinlikle şeffaf bir destek almaları gerekli. Eğitim ertelendi ama başımıza gelen felaket değildi insanların eğitimsizliğinden dolayı doğal olan doğal olayları felakete dönüşüyor. Benim için yaşadığım topraklardan beklentim kesinlikle bilinçli eğitimi adaletli ve dürüst insanların yetişmesi ben çocuğuma bunu kendi kendime vermeye çalışıyorum...”*

Ş. B.: *“Öğrenciye özel ilgi gösterilmesi aslında bu süreçte çok faydalı oldu ama onları ortamdaki ayrıştırmak arkadaşlarından farklı muameleye tabi tutmak bir süre sonra çocuklarda negatif etki yaptı. Böyle olmaması daha iyi olur.”*

6.SONUÇ

Deprem toplamlar üzerinde bıraktığı derin etkiler sadece fiziksel zararlarla sınırlı değildir. İnsanlar değiştirmeyeceklerini düşündükleri sorunlar karşısında ruh sağlıklarını korumak için inkâr (sorunu yok saymak) yoluna gitmekte dolayısıyla mevcut riskleri kısa sürede unutmaktadırlar. Oysa Türkiye deprem bölgesidir. Gelecekte depremlerin hasarının azaltılması bir afet kültürünün oluşturulması teşvik edilmelidir. Bu doğal felaketler aynı zamanda psikolojik ve eğitimsel açıdan da büyük sorunlar yaratabilir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ve ebeveyn görüşleri depremin çocuklar ve eğitim süreci üzerindeki olumsuz etkilerini açıkça göstermektedir.

Ulaşılan sonuçlara göre, birçok çocuk, deprem sonrası yaşadıkları korku, tedirginlik ve imkansızlıklar nedeniyle eğitimlerine devam etmekte zorlanmıştır. Özellikle artçı sarsıntıların devam etmesi, çocukların psikolojik olarak okula uyum süreçlerini zorlaştırmıştır. Aynı zamanda, başka şehirlere göç etmek

zorunda kalan öğrencilere yeni gittikleri okullarda zaman zaman dışlayıcı tavırlara maruz kaldıkları görülmüştür. Bu durum depremi yaşamamış öğrencilerin deprem bilinci ve yardımlaşma kültürünü tam olarak kazanamadıklarının acı bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Ebeveyn görüşleri incelendiğinde depremin çocuklar üzerindeki etkisinin sadece eğitimle sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. Ailelerin yaşadığı travma, çocukların duygusal ve psikolojik durumlarını da etkilemiştir. Bazı çocuklar arkadaşlarını kaybetmiş, evlerini kaybetmiş veya aile üyelerini kaybetmiştir. Bu durumun, çocukların odaklarını dağıttığı ve okula uyum sürecini daha da zorlaştırdığını göstermektedir.

Ebeveynlerin önerileri, deprem sonrası eğitim sürecinin iyileştirilmesi için önemli ipuçları sunmaktadır. Öncelikle, çocuklara psiko-sosyal destek verilmesi gerekmektedir. Bu, çocukların yaşadıkları travmayı atlatmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca ebeveynler, psikolojik destek sürecinde sınıf dışı etkinliklerin faydalı olacağını düşündükleri görülmektedir. Ayrıca ebeveynler telafi derslerinin gerçekleştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Rehberlik derslerinin artırılması ve çocukların duygusal ihtiyaçlarına daha fazla odaklanılması gerektiği sıklıkla vurgulanan öneriler arasındadır.

Nihai olarak, depremin çocuklar ve eğitim süreci üzerindeki etkileri derin ve uzun vadeli olabilir. Ancak, toplum topyekün dayanışma sergilemeli ve bu zorlu süreçte işbirliği yaparak çocukların daha sağlıklı bir şekilde eğitim almaları ve desteklenmeleri hususunda azami gayret göstermelidirler. Böylelikle çocukların daha güçlü ve doğal afetler karşısında daha dirençli olacakları ifade edilebilir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

AFAD (2023), 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık ve Elbistan) Depremleri Saha Çalışmaları Ön Değerlendirme Raporu. Deprem Dairesi Başkanlığı.
https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Arazi_Onrapor_28022023_surum1_revize.df

Akpolat, Y., Kaya, G., Çalışkan, A. & Karaağaç, Ş. (2021). İzmir Deprem Afetinden Etkilenenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Depremle İlgili Toplumsal Bilinci Etkileyen Faktörlerin Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (2), 723-753. DOI: 10.16953/deusosbil.841864

Altun, F. (2018). Afetlerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme. Sosyal Çalışma Dergisi, 2 (1), 1-15. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/scd/issue/37934/414035>

Aydoğdu, F., & FOFANA, A. (2023). Deprem Küçük Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Programları. International Conference on Trends in Advanced Research, 1, 20–25. Retrieved from <https://as-proceeding.com/index.php/ictar/article/view/176>

Balcı, Lütfiye (2016). Deprem Travmasının Kuşaklar Arası Aktarımının Ortaokul Öğrencileri Üzerinden İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.

Bayhan, Vehbi (2012). Travmatik Kaos Ortamında Depremi Anlamlandırmanın Sosyolojik Bağlamı. Sosyologca, 3, 341-354.
https://sosyologca.org?mod=makale_tr_ozet&makale_id=54314

Bıçakcı, A. B. & Ergüney Okumuş, F. E. (2023). Deprem Psikolojik Etkileri ve Yardım Çalışanları. Avrasya Dosyası, 14 (1), 206-236. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/avasyadosyasi/issue/78803/1308731>

Bozkurt, V. (2023). Deprem Toplumsal Boyutu. Avrasya Dosyası, 14 (1), 77-99. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/avasyadosyasi/issue/78803/1303147>

Can, İslam (2020). Afet Sosyolojisi. Çizgi Kitabevi.

Creswell, John W. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. (Çev. M. Bütün, S.B. Demir). Siyasal Kitabevi.

Erdoğan, B. (2023). Depremin Sosyolojisi: 6 Şubat Felaketinin Toplumsal ve Kültürel Boyutları. TRT Akademi, 8 (18), 718-725. DOI: 10.37679/trta.1306900

Gürbüz, F., & Koyuncu, N. E. (2023). Çocuklar ve Deprem. International Conference on Scientific and Academic Research, 1, 379–383. Retrieved from <https://as-proceeding.com/index.php/icsar/article/view/326>

Kardaş, Ferhat (2013). Van Depremi Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Travma Sonrası Stres, Büyüme ve Umutsuzluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Kalyoncu, E. (2003). 12 Kasım 1999 Düzce Depremi Yaşayan Dokuz Yaş Çocukların Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.

Soysal, M. Talha (2019). 8. Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Tematik STEM Eğitimi: Deprem Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Sönmez, M. Bülent (2022). Depremin Psikolojik Etkileri, Psikolojik Destek ve Korkuyla Baş Etme. TOTBİD Dergisi, 21, 337-343.
<https://doi.org/10.5578/totbid.dergisi.2022.46>

Şevli, Serkan (2019). 2011 Yılı Van Depremlerini Yaşayan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Dikkat Dağınıklığı Durumlarının ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Yıldırım, Kibar (2022). Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Depremin Travmatik Etkileri: Nitel Bir Çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.

Yılmaz, Gaye G. (2021). Afetlere Sosyolojik Bakış ve Türkiye’de Afet Yazımına Kuramsal Bir Yaklaşım. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (1),194-204. <https://doi.org/10.18506/anemon.819871>

Yükseler, Mustafa (2019). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yüksekokulu 1. Sınıf Öğrencilerinin Deprem Bilinci Bilgi Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.